Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/10/2024-TEM-43

Johansson Elina 20.8.2024

Epävirallinen energiaministerikokous 15.-16.7.2024

Kokous

Epävirallinen energiaministerikokous 15.-16.7.2024

Neuvoston puheenjohtajavaltio Unkari oli kutsunut energiaministerit epäviralliseen energiaministerikokoukseen Budapestiin 15.-16.7.2024. Ensimmäiseksi keskusteltiin geotermisen energian roolista Euroopan energiapaletissa. Keskustelussa oltiin yhtä mieltä geotermisen energian mahdollisuuksista mutta toisaalta painotettiin, että tutkimukseen tarvittaviin investointeihin on saatava rahoitusta ja toisaalta mahdollisia onnistuneita esimerkkejä on tuotava esille, jotta geotermisen energian hyväksyttävyyttä kansalaisten keskuudessa saadaan edistettyä. Neuvoston päätelmät aiheesta saivat myönteisen vastaanoton. Toisena keskusteluaiheena oli vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano sekä erityisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) rooli toimeenpanossa. Keskustelussa nousi esille joitain haasteita, joita jäsenvaltiot olivat päivitystyössä kohdanneet. Useat nostivat esille tarpeen jatkaa ponnisteluita, jotta venäläisestä fossiilisesta energiasta pystytään irtautumaan täydellisesti. Kolmanneksi keskustelua käytiin teemasta ”vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä”. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin pidemmän aikavälin ja yhdenmukaisempaa sähköverkkosuunnittelua Euroopan tasolla, jotta voidaan vastata kasvavaan sähkönkysyntään sekä pystytään varmistamaan energiasiirtymään tarvittava rahoitus. Lisäksi epävirallisella työlounaalla keskusteltiin energiasektorin roolista Euroopan uudessa kilpailukykyohjelmassa.

Suomea kokouksessa edusti suurlähettiläs Pertti Anttinen. Suomen ja Ruotsin pääministerit olivat yhdessä aiemmin sopineet, että kokoukseen ei osallistuta poliittiselta tasolta. Työ- ja elinkeinoministeriön kansliapäällikön Timo Jaatisen linjauksen mukaisesti epäviralliseen energiaministerikokoukseen Budapestissä ei osallistuttu myöskään virkatasolta. Vain neljä EU-jäsenvaltiota oli lähettänyt ministerin Budapestiin ja Suomen tapaan kolmen muun EU-jäsenvaltion edustajana oli suurlähettiläs.

Seuraavan energianeuvoston ajankohta on auki eli neuvoston puheenjohtajavaltio Unkari on varautunut kutsumaan energiasta vastaavat ministerit Luxemburgiin 15.10 mutta kokouksen pitämisestä ei ole toistaiseksi varmuutta. Geotermistä energiaa käsittelevät neuvoston päätelmät on tarkoitus hyväksyä energianeuvostossa Brysselissä 16.12.2024.

Geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa

Ensimmäiseksi keskusteltiin geotermisen energian roolista Euroopan energiapaletissa. Alustuspuheenvuoron piti Euroopan geotermisen energianeuvoston (European Geothermal Energy Council, EGEC) pääsihteeri Philippe Dumas, joka korosti geotermisen energian tärkeää roolia vaihtelevien uusiutuvien energialähteiden ohella ns. baseloadin toimittamisessa teollisuudelle ja maataloudelle. Paikallisesti geotermisellä energialla on suuri potentiaali kaukolämmön ja jäähdytyksen ratkaisuissa, mutta ensimmäiset poraustoiminnot edellyttävät julkista rahoitusta investointeihin liittyvien suurten riskien vuoksi.

Komissiota kokouksessa edusti energiapääosaston (DG ENERin) apulaispääjohtaja Mechtild

Wörsdörfer. Komissio muistutti, että EU:n vastikään päivitetty lainsäädäntökehikko kontribuoi osaltaan geotermisen energian potentiaalin hyödyntämiseen. Valmiuspaketti 55:n myötä luvittaminen sujuvoituu ja kaukolämmön tuotantoa uusiutuvista energianlähteistä helpotetaan.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot olivat yhtä mieltä geotermisen energian mahdollisuuksista mutta toisaalta painotettiin, että tutkimukseen tarvittaviin investointeihin on saatava rahoitusta ja toisaalta mahdollisia onnistuneita esimerkkejä tuodaan esille, jotta geotermisen energian hyväksyttävyyttä kansalaisten keskuudessa saadaan edistettyä. Viisi jäsenvaltiota nosti esille tarpeen päivittää lainsäädäntöä (kuten rakennusmääräyksiä ja energiatehokkuustodistuksia), jotta geotermistä energiaa voidaan paremmin ottaa käyttöön. Jäsenvaltiot antoivat tukensa Unkarin pyrkimyksille laatia aiheesta neuvoston päätelmät hyväksyttäväksi joulukuun energianeuvostossa. Suomen puheenvuorossa tuotiin esille omia kokemuksia geotermisestä energiasta ja toivotettiin tietojenvaihto kokemuksista tervetulleeksi. Suomen tavoin neljä muuta toi esille geotermisen energian rajallisen potentiaalin omalta osaltaan.

EU:n ulkopuolisia maita (Islanti ja Sveitsi) oli kutsuttu mukaan keskusteluun ja tuomaan esille omia onnistuneita kokemuksiaan geotermisestä energiasta.

Vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano ja kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (National Energy and Climate Plans, NECP)

Toisena keskusteluaiheena oli vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano sekä erityisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) rooli toimeenpanossa. Puheenjohtaja oli esittänyt keskustelua taustoittamaan seuraavat kysymykset:
• Mitä kokemuksia teillä on NECP-päivityksestä? Mitkä ovat olleet merkittävimmät muutokset vuoden 2019 suunnitelmaan verrattuna?

•Mitä lisätoimia voitaisiin harkita vuoden 2030 ja REPowerEU-suunnitelman tavoitteisiin pääsemiseksi?

Keskustelun aluksi kuultiin kansainvälisen energiajärjestön IEA:n pääjohtaja Fatih Birolin puheenvuoro. Birol peräänkuulutti kattavaa EU:n teollisuussuunnitelmaa (erityisesti energiaintensiivisille teollisuudenaloille) vastaamaan EU:n kilpailukykyhaasteisiin huomioiden EU:n ja sen keskeisten kilpailijoiden (USA, Kiina) väliset rakenteelliset hintaerot. Myönteisinä merkkeinä hän näki uusiutuvan energian kustannusten alenemisen sekä kiinnostukset ydinvoimaloiden käyttöiän pidentämiseen. Toiseksi hän painotti kilpailun tärkeyttä puhtaiden teknologioiden alalla, jossa EU:lla on puolestaan monta etua kilpailijoihin verrattuna: laajat sisämarkkinat, T&I kapasiteetti, osaava työvoima, hyvä pääoman saatavuus ja demokraattiset yhteiskuntarakenteet.

Euroopan investointipankin (EIB) varapuheenjohtaja Thomas Östros korosti edustamansa tahon roolia suurimpana multilateraalisena investointipankkina sekä EIB:n tavoitetta panostaa vihreään rahoitukseen.

Komission puheenvuoron piti energiapääosaston ylijohtaja Ditte Juul Jørgensen. Komissio korosti EU:n vankkaa lainsäädäntökehystä sekä REPowerEU-suunnitelmaa. Ensisijainen tavoite on nyt em. täytäntöönpano. NECPit ovet keskiössä ja osoittavat jäsenvaltioiden sitoutuneisuuden asteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja investointien suuntaamiseen energiasiirtymään. Komissio vakuutti olevansa sitoutunut REPowerEU-suunnitelman hengessä edistämään edelleen luopumista venäläisistä fossiilisista polttoaineista.

Käydyssä keskustelussa viisi jäsenvaltiota vetosi komissioon 2030 ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi, että se yksinkertaistaisi rahoitus- ja valtiontukisääntöjä. Suomen puheenvuorossa korostettiin investointien ratkaisevuutta tavoitteisiin pääsemisessä.
Vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä

Kolmanneksi keskustelua käytiin teemasta ”vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä”. Puheenjohtaja toivoi vastauksia esittämiinsä

kysymyksiin:
•Millaisia ratkaisuja tai toimenpiteitä ehdotatte sähköverkkoinvestointien optimoimiseksi ja toteuttamiseksi, samalla pitäen kustannukset hallinnassa ja tariffihinnat ja energian hinnat kuluttajille kohtuullisina?
•Mitkä ovat pääasialliset haasteet sähköverkkojen nopeassa kehittämisessä ja uudistamisessa? Tarvitaanko lisätoimia?

Ensimmäisen alustuksen piti ACER:n johtaja Christian Zinglersen, joka korosti innovatiivisten teknologioiden mahdollisuuksia vähentää merkittävästi verkkokustannuksia, silloin kun niitä käytetään asianmukaisesti. Säädöskehikon tulee tämä mahdollistaa, huomioiden kasvavan tarpeen sähköjärjestelmän joustavuudelle. Kysyntäjoustojen olisi oltava ensisijainen ratkaisu, samoin kuin yhteenliityntöjen lisääminen EU-jäsenvaltioiden välillä. Zinglersen korosti keskinäistä luottamusta.

Eurelectricin toimitusjohtaja Leonhard Birnbaum puheenvuorossa korostettiin sähköistymisen kiihdyttämisen tärkeyttä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja energiavarmuuden saavuttamiseksi. Suuret ennakkoinvestoinnit jakeluverkkoihin ovat avainasemassa.

Komission energiapääosaston apulaispääjohtaja Wörsdörferin puheenvuorossa korostettiin verkkojen tärkeyttä, josta osoituksena on komission verkkoja koskeva EU:n toimintasuunnitelman. Joustavan verkon haasteita korostettiin kolmea, integroitua verkkosuunnittelua, investointien ja järjestelmäkustannusten tasapainoa sekä nykyaikaisten jakeluverkkojen tarvetta. Verkkosuunnittelun parantaminen korostettiin keskeisenä näkökohtana investointisignaalien parantamiseksi ja uusiutuvien energialähteiden supistumisen välttämiseksi.

Keskustelussa valtaosa peräänkuulutti EU:n laajuista tai alueellisen tason verkkosuunnittelua. Viisi jäsenvaltiota toivoi verkkotariffien yhdenmukaistamista. Kymmenessä puheenvuorossa korostettiin lisärahoituksen tarvetta (joko EIB, MFF tai Connecting Europe Facility CEF:n kautta).

Suomen edustajat
Suurlähettiläs Pertti Anttinen

Asiakirjat
Puheenjohtajavaltion keskusteluasiakirjat: 1. Geotermisen energian rooli Euroopan energiapaletissa; 2. Vuoteen 2030 tähtäävän energiapoliittisen säädöskehikon toimeenpano ja kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (National Energy and Climate Plans, NECP) rooli; 3. Vastustuskykyinen, joustava ja integroitu sähköjärjestelmä talouden hiilestä irtautumisen avaintekijänä

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite